

(F)

ପରିବାରକୁ ଦିଲ୍ଲିଯିରେ ଆମ୍ବାନାମାରୀ ହେଉଥିଲା ।

नेपाल राजपत्र

ਕੀਤੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣਾ ਆਖਾਵਾਂ (੩)

ਵੈਖਣੀਓ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਸ ੩ ਅਪਾਰਾਂ

Digitized by srujanika@gmail.com

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड २४] काठमाडौं, असोज १४ गते २०३१ साल [संख्या २५

भी ५ को सरकार
खाद्य, कृषि तथा सिवाइ मन्त्रालयको
सूचना
नहर सञ्चालन नियमावली, २०३१

नियमान्वय नहर तथा विद्युत् र तत्सम्बन्धी जलस्रोत ऐन, २०२४ को दफा १४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी क्षी ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१४। संक्षिप्त नाम, विस्तार एवं प्रारम्भः— (१) यी नियमहरूको नाम “नहर सञ्चालन

मावली, २०३१" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली श्री ५ को सरकारले सञ्चालन गरेको नहर क्षेत्रमा लागू हुनेछ ।

(३) यो नियमावली तुरुत्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा-

(क) “ऐन” भाषाले “नहर तथा” विद्युत र तत्सम्बन्धी जलस्रोत ऐन, २०२४ सम्पन्नपूर्ण ।

(ख) “नहर” भवाले देहायका कुरा सम्बन्धित -

(१) पानी जम्मा गर्न वा बाँडनको निमित्त श्री ५ को सरकारले

वा श्री पूर्ण को सरकारको अनुभवित प्राप्त गरी कर्ने व्यक्तिले
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रभाणित गरएपछि मात्र लाग हनेछ।
बनाएका वा नियन्त्रण गरको नहर, कुलो र रिजर्वम्बायर।

(२) नहर, कुलो वा रिजर्भवायरसंग जोडिएको बाँध, छोका, पैन, छल र अरु निर्माण कार्य ।

उपचित्करणः— “पैन” भन्नाले नहरबाट पानी जाने सानो कुलो र “बाँध” भन्नाले नहर वा कुलोको बन्दोबस्त गर्न नदीको धार नियन्त्रण गर्न निर्माण भएको कुनै किसिमको छेका सम्झनुपर्छ ।

(ग) “नहर अधिकृत” भन्नाले श्री ५ को सरकारले नहरको निर्माण, नियन्त्रण र रेखदेख गर्न नियुक्त गरेको अधिकृत सम्झनुपर्छ ।

(घ) “जग्गावाला” भन्नाले जग्गा जुन व्यक्तिको नाममा दर्ता छ सो व्यक्ति सम्झनुपर्छ र यो शब्दले त्यस्तो जग्गा भोग चलन गर्न व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

३. जलस्रोतको उपयोगः— (१) श्री ५ को सरकारले सिचाइको व्यवस्था गर्न कुनै जलस्रोत उपयोग गर्ने उद्देश्यले नहर निर्माण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निर्माण भएको वा निर्माण हुने नहरको निर्माण क्षेत्र, स्थापीत एवं उपयोगितालाई बटाउने वा प्रतिकूल असर पर्नसक्ने कुनै कार्य कसैले गर्न हुँदैन ।

४. सिचाइको लागि दरखास्त दिनु पर्नेः— नियम ३ बमोजिम श्री ५ को सरकारले निर्माण गरेको नहर वा कुनै नेपाल कानून अन्तर्गत गठन भएको समितिले निर्माण वा नियन्त्रण गरेको नहरको पानी सिचाइको स्पमा प्रयोग गर्न चाहने व्यक्तिले अनुसूची बमोजिमको हाँचामा सम्बन्धित नहर कार्यालयमा दरखास्त दिनुपर्छ ।

प्राक्तिक तिप्रतर नयाँ पैन बनाई नहरको पानीबाट सिचाइ गर्न चाहने व्यक्तिले अनुसूची बमोजिमको दरखास्त दिवादेहायका कुराहरू समेत उल्लेख गर्नुपर्छः—

(क) जुन जग्गाबाट पैन लेजान चाहेको हो सो जग्गाको जग्गावाला सहमत भए नभएको वा निजले राखेको कुनै शर्त,

(ख) पैन खनाउने जग्गा सम्बन्धित जग्गावालासंग नहर अधिकृतले लिई दिनु पर्ने वा नपर्ने,

(ग) पैन खनाउँदा लाने सबै खर्च व्यहोर्न मञ्जूरीको साथ आफ्नो समर्थता, र

(घ) खण्ड (ख) बमोजिम नहर अधिकृतले पैन बनाउने जग्गा लिई दिएमा सो जग्गाको क्षतिपूर्ति दिन मञ्जूर भएको ।

५. पानीको वितरण व्यवस्था:- (१) नियम ४ बमोजिमको दरखास्त पर्न आएमा सिचाइ

गरिने जग्गाको देहायको करा विधार गरी नहर अधिकृतले मनास्त्रिव दृहराए बमोजिमको आधिकारकैता मदूर विभगबाट प्रमाणित गरिएपछि साव लाग हुनेछ। परिमाणमा सिचाइका लागि पासोका आलो पालो भिलाई बाँडफाँट गरी दिनुपर्छ।

- किम्बात्र तीव्रम् (क) क्षेत्रफल, वर्षाकृष्ण द्वारा निर्मायिते किम्बात्र उपनियम (ख) बालीको किमिम, उपनियम (ग) माटोको प्रकृति, र उपनियम (घ) नहरमा उपलब्ध रहेको पानीको परिमाण।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बाँडकाँट भएको पानी जतिसुके समयसम्म ब्लन गरे पनि सो पानीमा दरखास्तवाला व्यक्तिको हक कायम हुने छैन।

६. पानी पोत र सो बुझाउने म्यादः— (१) नहरको पानीबाट सिचाइ गर्ने व्यक्तिले सो सिचाइ गरे बापत पानी पोत तिर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लिईने पानी पोतको अङ्ग, सो असूल गर्ने तरीका र बुझाउनु पर्ने म्याद थी ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकी दिए बमोजिम हुनेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको म्यादभित्र पानी पोत नबुझाउने व्यक्तिसंग सो पानी पोत सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरिनेछ।

७. पानी पोत असूल गर्न बाधा नहुने— देहायको श्रद्धस्थामा कुनै व्यक्तिसंग पानी पोत असूल गर्न बाधा भएको मानिने छैन :—

(क) नियम ४ बमोजिम दरखास्त नदिएको भए पनि कुनै व्यक्तिले नहरको पानीबाट आफ्नो जग्गा सिचाइ गरेको रहेछ वा

(ख) कुनै व्यक्तिको जग्गाबाट पैन लिगिनु पर्ने वाध्यता भई निजको जग्गामा उठाएको छ वा निजमा निर्माण भएको जग्गाको सिचाइ हुन गएको छ र यस्तो सिचाइबाट निजले लाभ

(ग) नियम ५ बमोजिम प्राप्त गरेको पानी जग्गाबालाको आवश्यकता— तुसारको परिमाणमा वा उपयुक्त समयमा उपलब्ध नभएमा।

८. नहर कार्यालयमा सूचना दिनु पर्ने— (१) नियम ५ बमोजिम प्राप्त भएको पानीबाट सिचाइ हुन नसकेकोमा वा अपूर्ण रूपले सिचाइ भइरहेकोमा सो जग्गाबालाले सिचाइ हुन नसकेको मितिदेखि पन्ध्र दिनभित्र सम्बन्धित नहर कार्यालयमा लिखित सूचना दिनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको सूचना प्राप्त हुन आएमा नहर अधिकृत वा निजले खटाएको कर्मचारी उक्त जग्गामा गई आवश्यक जाँचबूझ गरी सिचाइको व्यवस्था मिलाई दिनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम जाँचबूझ गर्दा जग्गाको सिचाइ हुन नसक्ने श्रद्धस्था देखिएमा सो जग्गाको लगत अभिलेख कितामा (रेकाई रूप) सु झाँची सो जग्गामा लाग्ने पानी पोत पूरे छूट दिनुपर्छ।

तर जगाको केही भागमा मात्र सिचाइ भएकोमा सो सिचाइ भएजति जगाको पानी पोत तिर्न पर्नेछ ।

६. पञ्चायतले सहयोग दिनु पर्ने:- (१) नहर अधिकृतले वेहायको अवस्थामा काम गर्ने
मजदूर जुटाई दिनको लागि लिखित अनुरोध गरेसा आफ्नो क्षेत्रभित्रका मजदूरहरू जुटाई
सहयोग दिनु सम्बन्धित पञ्चायतको कर्तव्य हुनेछ। (१) सप्तमष्टम (१)

(क) कुनै सर्वत था तिरणिसम्बाधी काम तत्काल नगरिएमा नहरलाई
खतरा उत्पन्न हुने भई एककासी विस्तृतख्यमा सार्वजनिक क्षति हुन
जाने भएमा वा

(ख) नहर निर्माण वा मर्मतस्थवन्धी कामको लागि चाहिने मजदूर साधारणरूपले नपाइने भएमा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पञ्चायतले उपलब्ध गराई दिएको मजदूरलाई स्थानीय दरअनुसारको ज्याता दिइनेछ ।

१०. नहर सुरक्षाको लागि निषेध गर्ने सकिने:- (१) नहर अधिकृतले नहरको सुरक्षाको लागि

देहायको सबै वा कुनै काम गर्न नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछः—

(क) नहर वा नहरले चर्चेको जगामा अनधिकृत रूपमा कसैले प्रवेश गर्ने,
कुनै प्रकारले भोग चलन गर्ने,

(ख) वहर भटकाउने, बन्द गर्ने वा त्यसमा अरु कुनै कुराको हेरफेर गर्ने,

(ग) नहरमा आउने जाने पानी घटाउन, बढाउन वा त्यसमा बेहिसाब

प्रातः निवासी जाग्ने उपर्युक्त विषयक लिङ्गाद्वय का अनुसार निमित्त निवासी जाग्ने उपर्युक्त विषयक लिङ्गाद्वय का अनुसार निमित्त

कम उपयोगी हुने गरी सो पातो खराब वा फोहर गम,

(इ.) नहर कार्यलयद्वारा राखिएको संकेत वा चिन्हो विगाने वा सान,

(च) नहरमा पानीको प्रदाह नियन्त्रित गर्ने वा नाप्ने कुन यन्त्र वा सा

यन्त्रको कुनै कल पूर्जालाई चलाउन, विगर्न वा सार्न, तुम .

(४) निषेध गरिएको नहर क्षेत्रमा बस्तुभाउ हिँडाउन, चराउन वा छाडा

ਛਾਡਨ, ਰੁਜ਼ ਹਤਿਆਕਾਰ ਸ਼ਸਤੀ ਦੇਣ ਵੀਚਲੀ ਸੀ ਕਿਹੜਾ ਹੈ

(ज) नहर क्षेत्रमा सवारी चलाउन, । छैंग

(झ) नहर क्षेत्रमा रहेको रुख, विरुद्ध, घाँसपात उखल्न, काढ्न वा

विगतं,

(अ) नहरको डिल काट्ने वा नहरबाट पानी जाने वा नहरमा पानी

आउने ल्लोतहल अदल बदल गर्न वा त्यस्तो कुराको प्रयास गम,

(८) नहरको स्थापित्वमा प्रतिकूल असर पनि वा जोखिम पुन्याउन वा

आहीस्तरी कुराको प्रथासंविनागावाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(१) नहरलाई कम उपयोगी तुल्याउने गरी नदी खोलाको धारमा श्रब-
रोध खडा गरी नियन्त्रण गर्न वा हेरफेर गर्न,

(२) प्राकृतिक रूपमा बग्ने वा जम्मा हुने पानी भएमा नदी खोला,
नाला छहरा, ताल र पोखरीको पिधको जम्मा वा त्यस्को केही
भागलाई कुनै किसिमसंग च्याप्ने भिच्ने काम गर्न,

(३) उपनियम (१) बमोजिम निषेध गरिएको कुराको सूचना सर्वसाधारणको
जानकारीको लागि सम्बन्धित क्षेत्रको मूल्य मूल्य टाउँमा टाँसी दिनु पर्नेछ र सोको
बोधार्थ प्रति सम्बन्धित गाउँ पञ्चायत, जिल्ला पञ्चायत र प्रमुख जिल्ला अधि-
कारीको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

(४) नहर अधिकृतले नहर सञ्चालनको आवश्यक व्यवस्था मिलाई उपनियम

(१) बमोजिम लगाइएको केही निषेध हटाउन सक्नेछ।

११. पक्काउ गर्न सक्नेहो:- नियम १० बमोजिम निषेध गरिएको काम गर्ने व्यक्ति वा निषेध
गरिएको टाउँमा चलाएको सवारी र चरिरहेको वा छाडा छोडिएको गाई वस्तुलाई
नहरको रेखदेख गर्न नियुक्त कर्मचारीले पक्काउ गरी नहर अधिकृतसमक्ष लग्न
सक्नेछ।

१२. क्षतिपूर्ति लिन सक्नेहो:- (१) नियम १० बमोजिम निषेध गरिएको काम गर्ने व्यक्ति-
बाट भएको हात्ती-नोकसानी बापत नहर अधिकृतले क्षतिपूर्ति लिन सक्नेछ।

(२) नियम ११ बमोजिम पक्काउ गरिएको गाई वस्तुहरू सो गाई वस्तुका धनीले
तीन दिनभित्र लिन आएमा नहर अधिकृतले क्षतिपूर्ति बापत एक रूपैयाँदेखि
पचास रूपैयाँसम्म असूल गरी छाडी दिनु पर्नेछ। सो अवधिभित्र लिन नआएमा
सम्बन्धित गाउँ पञ्चायत वा नजिकको कुनै सरकारी कार्यालयको प्रतिनिधि राखी
लिलाम गरिनेछ र सो लिलामबाट प्राप्त भएको रकम श्री ५ को सरकारको सर्व
सञ्चित कोषमा दाखिल गर्नु पर्नेछ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको क्षतिपूर्तिको रकम नबुझाउने
ध्यक्तिसंग सो क्षतिपूर्तिको रकम सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरिनेछ।

-इस प्रकार किंचित् छिंग शिंग नियमहु अनुसूची सक इत्यरहन् (३)
तिंग उर्ध्वर्दि (नियम ४ संग सम्बन्धित) उर्ध्वा

जिंच छिंग प्रयोग निरु गम्भीर निः प्रमुख लालुहार (४)
किंच श्री नहर अधिकृतज्यूर्ध्वर्दि किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि लालु
नहर कार्यालयः सक नियम नियमीकी निः इत्यामास

किंचित् निः प्रयोग उर्ध्वर्दि किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि (५) सकलीपद (६)
किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि निः प्रयोग उर्ध्वर्दि किंशिकार्थ नियम नियमिकार्थ
-उर्ध्वर्दि लालुहार उर्ध्वर्दि नियम उर्ध्वर्दि नियम नियम नियमिकार्थ
विषयः— सिचाइ गर्ने पानी पाउँ ।

सकलीपद इत्यामी उर्ध्वर्दि किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि (७)
देहायमा उल्लेख भएको जग्गाको निमित्त सिचाइ गर्ने पानीको आवश्यक भएकोले दर-
खास्त पेश गर्न आएको छु । छौं । तोकिएको पानीपैत बुझाउन मञ्जुर गर्दछु । छौं । व्यहोरा
क्षुट्टा ठहरे प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

१. दरखास्तवालाकोः— उर्ध्वर्दि शिंग चाक्का नियमिकार्थ काम्ति तिंग उर्ध्वर्दि किंशिकार्थ
नामः—

—कीथरः— सक किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि सकलीपद (८) सकली (९) —किंशिकार्थ निः उर्ध्वर्दि (१०)
ठेगानाः— उर्ध्वर्दि निः उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि नियम नियमिकार्थ-निः किंशिकार्थ ताउ
पेशाः—

१. निः प्रयोग निः किंशिकार्थ उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि (११)
२. पानी उपयोग गर्ने ठाउँ— उर्ध्वर्दि निः उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि
अञ्चलः— उर्ध्वर्दि निः उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि
जिल्लाः— उर्ध्वर्दि निः उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि
स्थानः— उर्ध्वर्दि निः उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि
जग्गाको क्षेत्रफलः—

नियमिकार्थ सक किंशिकार्थ किंशिकार्थ (१२) उर्ध्वर्दि (१३) सकलीपद (१४).
उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि उर्ध्वर्दि

आज्ञाले—

कर्मचर्ज अधिकारी
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गारेपाल्ले मात्र लागु हुनेछा
भी ५ को सरकारको कामु सचिव

श्री ५ को सरकार
खाद्य कृषि तथा सिचाइ मन्त्रालयको
सूचना

कर्णली जलस्रोत सर्वे विकास समिति (गठन) आदेश २०२१ को दफा २ (३) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले उक्त गठन आदेशको दफा २ को उपदफा (२) को सदृश देहायको दफा २ को उपदफा (२) राखी समितिका अध्यक्ष र सदस्यहरूमा हेरफेर र थप गरेको छ ।

२. (२) यस समितिमा निम्नलिखित सदस्यहरू रहनेछन्:-

(क) श्री सचिव, खाद्य कृषि तथा सिचाइ मन्त्रालय -	अध्यक्ष
(ख) श्री अर्थ मन्त्रालय, प्रतिनिधि -	सदस्य
(ग) श्री राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रतिनिधि -	सदस्य
(घ) श्री जल विद्युत् मन्त्रालय, प्रतिनिधि -	सदस्य
(ङ) श्री महानिर्देशक, सिचाइ तथा जलवायु विज्ञान विभाग -	सदस्य
(च) श्री क्षेत्रिय निर्देशक, सिचाइ तथा जलवायु विज्ञान विभाग सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्र -	सदस्य--सचिव

आज्ञाले—
कर्णधर अधिकारी
श्री ५ को सरकारको का. मु. सचिव

ਗਲੁਬ ਕਿ x ਫੇ
ਕਿਵਾਲਾਨਸ ਹਾਈਪੀ ਰਾਫ ਐਕਿਊ ਆਰ
ਟੱਕਾਈ

ਫਿ (੬) ਦੇ ਲਈ ਕਿ ੧੯੦੯ ਵਰ਷ ਵਿੱਚ (ਸਤਾ) ਸੀਮੀਂ ਸ਼ਾਕਵੀ ਅਤੇ ਨਾਨਾਕਾਂ ਜਿੰਹੇ ਵੱਡੇ
ਲਈ ਕਿ ੬ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਵਿੱਚ ਸਤਾ ਕਾਈ ਜਿਗਕਾਰ ਕਿ ੪ ਵਿੱਚ ਸਿਆਲੀ ਸ਼ਾਕਵੀ ਕਿਉਂਕਿ
ਪ੍ਰਕਟਾਲੀਨ ਤਥਾਤ ਕਾਨੀਸੀਂ ਛਿਏ (੭) ਲਈ ਕਿ ੬ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਵੱਡੇ ਕਿ (੮)
। ਉਥੋਂ ਪ੍ਰਾਂ ਤੇ ਪਾਂਧੂ

—:નાનાનીનું કન્દળકાં મણીનીની ની નાનીનીન એ (૬) .૬

- ਅਗਲੇ ਵਾਹਿ ਮੁਹ ਮਨ ਕਰੋ ਕਿਸੀ ਵੀ (੩)

- ਅੰਮ੍ਰਿਤੀਰ ਪ੍ਰਾਨਕ ਹੈਂਦਿ (੩)

- ଭୀତିତୋର ପାଇଁ ଯାଏଇ କଣ୍ଠରେ ଛାଡ଼ିଯାଇ ଥିଲା (୧)

- ਅੰਨ੍ਤਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਲਾਭ f1 (੩)

અનુભવ — મારણી લાક્ષ્યની બ્યાંદળ એવી કાર્યક્રમો કરીતે હોય કે (૩)

— ପାତ୍ର କାହାମନ୍ଦିର ରହୁ

-14-

ગ્રંથાલોક

ਕਾਨੂੰਨ . ੧ . ੧੯ ਕਿਸ਼ਕਾਨੁਹ ਸ਼੍ਰੀ ੬ ਫਿ

Page

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।